

Є. А. Вилгін,
к. держ. упр., доцент кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом

ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ІНВЕСТИЦІЙНО-БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

E. Vilgin,
Ph.D., Associate Professor of the Department of Public Administration
Interregional Academy of Personnel Management

INSTITUTIONAL ENVIRONMENT OF INVESTMENT-BUILDING COMPLEX OF THE REGION

Зазначено, що інституційна еволюція сучасної інвестиційно-будівельного комплексу знаменується формуванням якісно нових інститутів — галузевих компаній-інвесторів будівельного сектора. Ці компанії позиціонують себе інвесторами в будівельному бізнесі, нерідко замикаючи на собі весь виробничий цикл. Феномен нової інституційної одиниці на тепер не отримав достатньо об'єктивного і всебічного дослідження.

Визначено, що передумови формування регіонального інвестиційно-будівельного комплексу, включають у себе: створення складної багатоукладної економіки, що спирається на різноманіття форм власності; множинність джерел інвестицій, пов'язаних з державним сектором і бюджетом, обласним сектором і бюджетом, інвестиційними банківськими та іншими фінансовими структурами, в тому числі позабюджетні фонди; приватні корпоративні сектори, змішані види, а також зарубіжні джерела фінансування, кошти фізичних осіб; відмова державних органів від політики повного виробничого і соціального патерналізму, що передбачає фінансування зведення об'єктів у виробничих цілях, будівництва об'єктів культурної та соціальної комплексу за рахунок доходів, які суб'єкти регіональної економіки отримують від своєї діяльності; розвиток ринків продукції будівництва та промисловості нерудних будівельних матеріалів і сучасних конструкцій.

Запропоновано в якості базового апостеріорного твердження в рамках такої діагностики, вказати той факт, що сучасний будівельний комплекс все ще залишається стримуючим фактором розвитку суспільного виробництва і соціальної сфери, перманентно характеризується нездатністю забезпечити як потреба реального сектора економіки у введенні в дію необхідної кількості виробничих потужностей, так і задовольнити попит населення в доступному житлі. Зазначено, що ця емпірична оцінка імпліцитно фіксує необхідність подолання такого становища в будівельному комплексі, нова якість якого дозволить знизити рівень його ліміту впливу на розвиток галузевого комплексу України і повністю задовольнити потребу вітчизняної економіки в будівельній продукції.

It is noted that the institutional evolution of the modern investment and construction complex is marked by the formation of qualitatively new institutions — sectoral companies-investors in the construction sector. These companies position themselves as investors in the construction business, often closing down the entire production cycle. The phenomenon of a new institutional unit is currently not sufficiently objective and comprehensive study.

It is determined that the prerequisites for the formation of a regional investment and construction complex include: creation of a complex multi-faceted economy based on the diversity of ownership forms; the multiplicity of sources of investment related to the public sector and the budget, the regional sector and budget, investment banking and other financial institutions, including extrabudgetary funds; private corporate sectors, mixed types, as well as foreign sources of financing, funds of individuals; the refusal of state bodies from the policy of complete industrial and social paternalism, which involves financing the construction of objects for production purposes, the construction of objects of cultural and social complex at the expense of revenues that the subjects of the regional economy receive from their activities; the development of markets for construction products and the industry of non-metallic building materials and modern constructions.

Proposed as a basic a posteriori statement in the framework of such a diagnosis, point out the fact that the modern building complex still remains a deterrent to the development of social production and social sphere, is permanently characterized by the inability to provide as the need of the real sector of the economy to put into operation the necessary amount of production capacity, and to satisfy the demand of the population in affordable housing. It is noted that this empirical assessment implicitly fixes the need to overcome such a situation in the construction complex, the new quality of which will reduce its level of limiting influence on the development of the sectoral complex of Ukraine and fully satisfy the need of the domestic economy in construction products.

Ключові слова: інвестиційно будівельний комплекс, регіон, інституційне середовище, будівельна продукція, державний сектор, соціальний патерналізм, індикатори розвитку, регулювання будівельного ринку, державне управління.

Key words: investment construction complex, region, institutional environment, construction products, public sector, social paternalism, development indicators, construction market regulation, public administration.

ВСТУП

З моменту зміни парадигми суспільного розвитку суттєво змінився інституційний склад інвестиційно-будівельної підсистеми. Інституційна еволюція сучасної інвестиційно будівельного комплексу знаменується формуванням якісно нових інститутів — галузевих компаній-інвесторів будівельного сектора. Такі компанії позиціонують себе інвесторами в будівельному бізнесі, нерідко замикаючи на собі весь виробничий цикл. Феномен нової інституційної одиниці нині не отримав достатньо об'єктивного і всебічного дослідження.

З позицій системного підходу регіональний інвестиційно-будівельний комплекс (РІБК) є підсистемою економіки з певною структурою, взаємозв'язками, індикаторами розвитку, стандартами діяльності, зовнішніми і внутрішніми відокремленими характеристиками і умовами. Як система РІБК включає в себе суб'єкти, що знаходяться у стосунках один з одним; об'єкти; інфраструктуру (банки, товарні та сировинні біржі, брокерські фірми і контори, пенсійні та страхові фонди, іпотечні фірми та ін.); ринкові механізми (ціна, відсотки за кредит та тощо); державний контроль і регулювання ринку, аудиторські підтримки малого бізнесу, фонди підтримки малого бізнесу, судові органи, ключових елементів розглянутої підсистеми.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед фундаментальних наукових робіт, що відносяться до даної проблемної сфери, потрібно виділити праці таких авторів, як А. Асаул, А. Белоус, В. Бузирев, Н. Варламов і багато інших. Цілком очевидно, що тео-

рія управління інвестиційно-будівельним комплексом вимагає свого розвитку з урахуванням особливостей інституційного середовища, обгрунтованого в роботах таких вчених, як Д. Белл, Дж. Гелбрейт, В. Іноземцев, В. Макаров, Б. Мільман, Т. Сакайя, Р. Уотермен та інші. Розгляд предмета теорії державного управління об'єктивно вимагає доповнення вищезгаданих методологічних положень і теоретичних постулатів принципами теорії та практики державного управління

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Мета статті полягає в аналізі державної політики регулювання інституційне середовище інвестиційно-будівельної комплексу регіону в умовах кризового стану.

РЕЗУЛЬТАТИ

Суб'єктний склад інвестиційно-будівельного комплексу поділяють на чотири категорії: інвестор-замовник, підрядник, проектні організації, постачальники матеріалів. Що стосується передумов формування регіонального інвестиційно-будівельного комплексу, то представляється доцільним відзначити наступні:

- створення складної багатокладної економіки, що спирається на різноманіття форм власності;
- множинність джерел інвестицій, пов'язаних з державним сектором і бюджетом, обласним сектором і бюджетом, інвестиційними банківськими та іншими фінансовими структурами, в тому числі позабюджетні фонди; приватні корпоративні сектори, змішані види, а також зарубіжні джерела фінансування, кошти фізичних осіб;
- відмова державних органів від політики повного виробничого і соціального патерналізму, що передба-

чає фінансування зведення об'єктів у виробничих цілях, будівництва об'єктів культурної та соціальної комплексу за рахунок доходів, які суб'єкти регіональної економіки отримують від своєї діяльності;

— розвиток ринків продукції будівництва та промисловості нерудних будівельних матеріалів і сучасних конструкцій.

Основні характеристики змісту і функціонування інвестиційно-будівельної комплексу регіональної економіки відображають синергізм розмірів, структури, механізму управління, цілей і обумовлюють зростання результатів економічної діяльності.

Спочатку були виділені основні процеси, що протікають у підсистемі. Логіка будується на тому, що будь-яка система характеризується суб'єктно-об'єкту складе, їх взаємозв'язками в рамках реалізації будь-якої функції, виконання якої залежить від сукупності процесів, що протікають.

Відповідно, щоб детермінувати систему (підсистему), слід піти від зворотного: визначити основні процеси, згрупувати суб'єкти системи по процесам, вказати інституційне середовище в залежності від отриманих груп суб'єктів, структурувати за принципом картування створення цінності і позначити результат функціонування системи — цільову функцію.

У процесі інвестування відтворюються норми інвестиційного регулювання — формальних і неформальних умов надання фінансування.

У процесі проектування створюються і поширюються стандарти будівництва, відповідні інтересам суб'єктів і відповідають нормам екологічності, економічності, безпеки та тощо

Будівельна діяльність є одночасно виконавцем формальних правил фінансової дисципліни і джерелом неформальних звичаїв в освоєнні фінансових коштів. При експлуатації відтворюються звичаї господарського використання об'єктів будівництва і норми ділового обороту, як всеосяжне поняття, що охоплює і інвестиційно-будівельний комплекс.

Кінцевою метою функціонування зазначених процесів, суб'єктів і норм повинно стати створення інфраструктури життєдіяльності людини — житлових будинків, доріг, виробничих і соціальних об'єктів.

Головна особливість інвестиційно-будівельного комплексу регіону полягає в її здатності за рахунок саморозвитку (визначається на основі критеріїв: забезпеченість доходними джерелами), життєзабезпечення (використання ресурсів регіону та людського потенціалу для підтримки безпеки і цілісності регіону, задоволення життєвих потреб населення), самоідентифікації (безперервний моніторинг постійно характеристик, що змінюються під впливом трансформаційних умов і обставин), самодостатності (економічна самостійність) створювати продукт, який є основою соціально-економічного розвитку регіону в цілому.

З цих методологічних позицій розуміється під РІБК підсистема, яка саморозвивається, життєзабезпечується, самоідентифікується, а також характеризується продуктивним взаємодією інститутів — норм і інститутів — суб'єктів в процесі інвестування, проектування, виробництва і експлуатації інфраструктури життєдіяльності людини в територіально відокремлених одиницях мак-

роекономічної системи, основною метою якої є забезпечення сталого розвитку регіональної економічної системи [2, с. 102].

Уточнимо, що інфраструктура життєдіяльності людини полягає в забезпеченні процесу виробництва за рахунок будівництва житла, створення умов для функціонування соціальної комплексу та реалізації соціальних програм; розширенні горизонту розвитку малого і середнього бізнесу в регіоні; опосередкованому впливі на розвиток сільськогосподарського, промислового, ресурсо-видобувного секторів економіки.

Що стосується формування і розвитку регіонального економічного потенціалу, то крім інвестиційно-будівельного комплексу вельми важливими є і фактори економіко-географічного положення даного регіону, особливості його історичного розвитку, нормативно-правова база і адміністративне управління.

Зауважимо, що термін "інвестиційно-будівельний комплекс" в сучасній економічній науці отримав порівняно невелике поширення.

Таким чином, сформована категоріальна основа, що означає необхідність переходу на наступні рівні дослідження, до опису функцій і дисфункцій, екзогенних і ендогенних факторів РІБК, а також формулювання принципів і методологічних підходів регулювання цього комплексу.

Якісних перетворень в українській економіці можна домогтися на основі зміни технологічних укладів, впровадження підходу до розміщення нових виробництв на основі створення мережових структур, що ставить перед регіональними органами управління нові завдання в області цілеспрямованого управління не тільки в створенні виробництв, а, головним чином, у комплексному розвитку окремих "кластерних структур", що відображають конкурентні переваги регіональної економіки.

З огляду на предметно-об'єктну область дослідження, емпіричні передумови і особливості розвитку сучасного житлового будівництва, динаміка якого визначається станом і параметрами функціонування будівельного комплексу країни, позначимо основні особливості структурно-функціональної побудови будівельного комплексу, його стан, проблеми та основні тенденції довгострокового розвитку.

Необхідно відзначити, що стан будівельного комплексу на регіональному рівні в значній мірі визначає потенційні можливості реалізації довгострокових стратегічних програм розвитку регіонів, у тому числі і національних проектів. На думку М.М. Єрмошенко, цей процес нині "стримується через повільне формування генеральних планів міст, відсутність відповідної правової бази, недостатності власних бюджетних коштів регіональних і місцевих утворень. Управління розвитком регіонального будівельного комплексу є діяльністю, що вимагає стратегічних рішень на вищому рівні управління регіону і значних організаційних ресурсів" [3, с. 89].

Проблемний аспект сучасного функціонування будівельного комплексу країни в значній мірі обумовлений глибиною і радикальністю процесу ринкового реформування і роздержавлення власності в країні, які призвели до порушення сформованих галузевих зв'язків між формують будівельну галузь великими організа-

ціями трестівського типу, результатом чого стала практично повна дезорганізація будівельного комплексу України.

Сьогодні будівництво як галузевої і частково міжгалузевої комплекс на державному рівні в колишньому своєму якості не існує. На регіональному рівні будівельний комплекс слабо структурований. В сучасних умовах регіонального будівельного комплексу належить особливе місце в стабілізації та поліпшення соціально-економічного становища, оскільки він реалізує інвестиційно-будівельні програми і проекти з урахуванням загальнодержавних і регіональних інтересів.

З позиції логістики, таке трактування сучасної функціональної ніші будівельного комплексу в галузевому господарстві країни дозволяє розглядати його як важливий фактор реінтеграції господарських зв'язків в інвестиційній сфері.

Однак, незважаючи на високу оцінку ролі будівельного комплексу у вітчизняній економіці, його стан не можна визнати задовільним і таким, що відповідає глибині і складності тих завдань, які він покликаний вирішити в національному масштабі.

В якості базової апостеріорного твердження в рамках такої діагностики, можна вказати той факт, що сучасний будівельний комплекс все ще залишається стримуючим фактором розвитку суспільного виробництва і соціальної сфери, перманентно характеризується нездатністю забезпечити як потреба реального сектора економіки у введенні в дію необхідної кількості виробничих потужностей, так і задовольнити попит населення в доступному житлі.

На наш погляд, така емпірична оцінка імпліцитно фіксує необхідність подолання такого становища в будівельному комплексі, нова якість якого дозволить знизити рівень його лімітує впливу на розвитку галузевого комплексу України і повністю задовольнити потребу вітчизняної економіки в будівельній продукції.

Така трансформація, ймовірно, буде являти собою комплексний процес, в рамках якого підвищення якості будівельної продукції і зниження термінів її виробництва до 1—1,5 року при одночасному скороченні матеріалоємності будівельних процесів потребують зміцнення власної матеріально-технічної бази будівельного комплексу [1, с. 9]. Формування такої бази в значній мірі стимулювало об'єктивно назриваючої потребою в інноваційній реконструкції виробничого апарату країни, а також розвитком нових регіонів і територіальним розширенням вже існуючих агломерацій.

Саме незаповнені ніші житлового ринку формують масштабний запит на нову динаміку житлового будівництва, зокрема економічного і комфортного житла, а також інтенсивного інфраструктурного розвитку територій.

Важливість поставлених завдань вимагає детального і глибокого дослідження сучасних негативних тенденцій розвитку будівельної сфери, які можуть бути визначені в контексті науково-практичного аналізу сучасного стану інвестиційно-будівельної комплексу вітчизняної економіки, специфіки її розвитку з урахуванням структурних особливостей самого будівельного комплексу, його виробничого потенціалу.

Література:

1. Кириченко О.А. Системну кризу треба долати системними методами / О.А. Кириченко // Урядовий кур'єр. — 2009. — № 83. — С. 9.
2. Дацій О.І. Стратегічне управління: навчальний посібник / М.Х. Корецький, А.О. Дегтяр, О.І. Дацій. — К.: Центр учбо-вої літератури, 2007. — 240 с.
3. Єрмошенко М.М. Аналіз і оцінка інвестиційних проектів: навч. посібник / М.М. Єрмошенко, І.О. Плужніков. — К.: НАУ, 2006. — 156 с.

References:

1. Kyrychenko, O.A. (2009), "Systemic crisis to be overcome systemic methods", Uriadovyy kur'ier, vol. 83, pp. 9.
2. Datsij, O.I. (2007), Stratehichne upravlinnia [Strategic Management], Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
3. Yermoshenko, M.M. (2006), Analiz i otsinka investytsijnykh proektiv [Analysis and evaluation of investment projects], NAU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2018 р.

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ